

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

Zondag 23 juni 2024

Thema: De Heer regeert

Welkom en aansteken van de kaars door lid van de kerkenraad

Orgelspel

(Gemeente gaat staan)

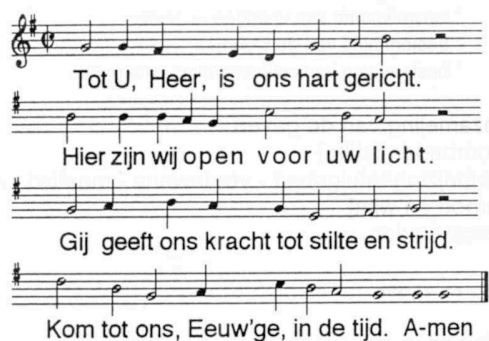
Aanvangslied 47: 1 en 2

Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
die hemel en aarde gemaakt heeft
die trouw houdt tot in eeuwigheid
en die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
van God onze Vader
en van Jezus Christus, de Heer
Amen.

Antwoordlied Tot U, Heer, is ons hart gericht

Tot U, Heer, is ons hart gericht.
Hier zijn wij open voor uw licht.
Gij geeft ons kracht tot stilte en strijd.
Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. A-men

(Gemeente gaat zitten)

Inleiding

Sinds ik in Nieuwkoop begonnen ben als predikant kom ik wat meer in het Groene Hart. En zoals u weet, zijn daar nog wat uitlopers van de Bible Belt te vinden. Zo kom je

boeren tegen die op hun land een bijbeltekst of een christelijke boodschap neerzetten. De afgelopen week zag ik uit mijn ooghoek een intrigerende tekst waar ik een paar dagen over moest denken. Op het erf stonden de volgende woorden: De Heer regeert!

Ik moest er in mijzelf erg om lachen, nu we al driekwart jaar zitten te wachten op een nieuwe regering. Hebben we normaal gesproken het weer als standaardonderwerp voor small talk, tegenwoordig is dat de formatie, waarbij het - ik wil niet al te veel politiek op de kansel brengen - je Den Haag, als het niet zo somber zou zijn, zou danken voor al het absurdistische theater dat het dagelijks op de televisie brengt. Soms denk je: zouden ze nog slechtere kandidaten in de aanbidding hebben voor de hoogste ambten. Ik wens iedereen sterkte.

Maar goed: weer even terug naar het thema voor vanmorgen: De Heer regeert. Eens kijken wat we daarmee aankunnen.

Inleidende Bijbellezing Psalm 93

1 Heer, u bent koning,
een koning met macht,
een koning met kracht!

De aarde staat vast,
altijd blijft ze staan.

2 U was altijd al koning, Heer.

U was er vanaf het eerste begin.

3 Ik hoor de diepe zeeën,
ik hoor de hoge golven,
de hoge golven van de zee!

4 Maar machtiger dan de hoge golven,
machtiger dan de diepe zeeën
bent u, Heer in de hemel.

5 Heer, uw wetten blijven altijd gelden.

Uw tempel is heilig,
voor altijd.

Gebed

Eeuwige God,

Voor sommige gelovigen is het duidelijk. In alles in deze wereld zien zij uw hand. Zij herkennen hoe u aanwezig bent, hoe u alles stuurt en draagt. Als we eerlijk zijn, is dat voor ons veel moeilijker.

Wij vragen ons af of we ooit uw hand zien.

Wij zien een wereld die vol is van ellende en oorlog. Waarin de kwade machten de overhand hebben en vredestichters het nakijken.

We zien mensen die lijden onder het geweld van anderen. We zien heersers die alleen maar hun eigen belangen in het oog hebben.

We zien een wereld die schreeuwt om uw liefde.

Tegelijkertijd zien we het af en toe, soms heel even. Een glimp van uw licht en uw liefde.
Inspiratie die mensen uitnodigt tot het goede.
Een mensenhand die uw liefde present stelt. Een steun in de rug van een medemens, in wie u u ontmoeten.
Het licht dat soms doorbreekt, ondanks alles.

Help ons vast te houden aan die momenten. Help ons, dat we moedeloos blijven.
Wenk ons, naar uw toekomst van vrede.
Amen.

Lied 904: 1, 3, 4 en 5 Beveel gerust uw wegen

Bijbellezing Matteus 6: 7-15

7Als je bidt, moet je niet steeds maar door blijven praten. Dat doen de mensen die andere goden vereren. Ze denken: Hoe meer ik praat, hoe beter mijn god luistert! 8Dat moeten jullie dus niet doen. Want je Vader weet allang wat je nodig hebt. Dat weet hij al voordat je het gevraagd hebt.

9Als jullie bidden, gebruik dan deze woorden:

Onze Vader in de hemel,
laat iedereen u eren.

10Laat uw nieuwe wereld komen.

Laat op aarde uw wil gedaan worden,
net zoals dat in de hemel gebeurt.

11Geef ons vandaag het eten dat we nodig hebben.

12En vergeef ons wat we fout gedaan hebben,
want wij hebben ook andere mensen hun fouten vergeven.

13Help ons om nooit tegen u te kiezen.

En bescherm ons tegen de macht van het kwaad.

[Want u bent koning,
u regeert met grote macht,
voor altijd. Amen.]

14Jezus zei verder: 'Je moet andere mensen hun fouten vergeven. Dan zal je hemelse Vader ook jouw fouten vergeven. 15Maar als je andere mensen hun fouten niet vergeeft, dan zal je Vader ook jouw fouten niet vergeven.'

Lied 756: 1, 2,4 en 5 Laat komen, Heer uw rijk

Preek

Als je, beste mensen, zoals ik, op een zeer christelijke, vooral evangelisch getinte kleuter- en lagere school bent grootgebracht, dan blijft er altijd iets van hangen. Ook al kom je uit een vrijzinnig gezin en is het remonstrantisme mij met de paplepel ingegoten. Het gaat dan om godsbeelden die weliswaar rechtstreeks aan de bijbel ontleend zijn, maar die in het dagelijks leven van alledag weinig relevantie meer lijken te hebben.

In alle bijbelse verhalen die mij toen verteld werden, was het voor de juf volstrekt duidelijk dat God in de hemel aan de touwtjes trok. Mensen waren misschien geen marionetten, maar als het erop aankwam, was het God die alles bepaalde. Ik herinner me vooral de verhalen uit het Oude Testament en de stripverhalen die daarvan gemaakt werden. Over David en Goliath. Of over andere helden. En God zorgde er wel voor dat het goed met ze kwam.

God als de grote regisseur in de hemel. God als de almachtige albestierder. Niets gebeurde er buiten hem om. Als je als mens dacht zelf je plan te kunnen trekken, dan kwam je van een koude kermis thuis. In de meeste verhalen liep het dan slecht met je af. Het meest milde verhaal van zo'n correctie, door goddelijke hand, was wel het verhaal van de profeet Jona. Jona had geen zin om de mensen in Ninevé te gaan vertellen over hun slechte leven. Dus ging hij gewoon de andere kant op. Maar met een eenvoudig stormpje op de zee en een grote walvis werd Jona weer op het rechte pad gezet en moest hij gewoon aan het werk.

Nee, uit alle verhalen bleek, dat je niet moest spotten met Gods plannen. Het zou je niets brengen. Je kon er maar beter rekening mee houden. En maakte je je als mens al te druk, dan kon je de behandeling krijgen zoals die in Psalm 2 staat:

*3Ze roepen: 'Wij willen niet langer luisteren
naar de Heer en zijn koning.
Wij willen vrij zijn!'
4Maar de Heer in de hemel lacht om hen,
hij lacht de volken uit.*

Samengevat geldt hier het woord, dat ik van de week dus las:
De Heer regeert!

Op het eerste gezicht is dit allemaal natuurlijk een aantrekkelijk beeld. God in de hemel is de grote albestierder. Wij ontvangen alles uit zijn vaderlijke hand. En als we het eens niet begrijpen, dan ligt dat natuurlijk niet aan Gods plannen, maar aan ons onbegrip. Gods wegen zijn nu eenmaal hoger dan onze wegen. Zijn plannen zijn dieper. Je kunt je er dus maar beter aan overgeven.

Laat ik eerlijk zijn: eigenlijk is het best heel mooi als je zo kunt leven. Als je je er werkelijk aan kunt overgeven. Als je alles kunt loslaten.

Ik denk aan wat ik hoorde over mijn inmiddels overleden oom en tante die toen ze begin twintig waren en hier in Rotterdam tijdens de Tweede Wereldoorlog in het verzet zaten. Let wel: het gereformeerde verzet. Elke keer werden, vlak voordat ze een gevaarlijke actie zouden ondernemen, de handen gevouwen en werd Gods zegen afgesmeekt over wat er stond te gebeuren. Mochten zij toch maar slagen in wat zij gingen doen. Dat lag in

Gods hand. Maar ook als het mis zou gaan, was hun lot geborgen in God en was het ook goed. Dat is kunnen loslaten!

De Heer regeert!

Diezelfde oorlog heeft dit hele godsbeeld voor vele mensen onmogelijk gemaakt. Kun je nog geloven in een goede en almachtige God na Auschwitz? Waar was God in de gaskamers? Regeerde God? In een God die dit kon aanzien, maar niet wilde ingrijpen, kon je toch niet meer geloven? En velen lieten het geloof los.

Overigens is dit voor theologen natuurlijk niet het eerste moment dat over deze vraag nagedacht werd. Een ander belangrijk moment was er al veel eerder geweest. De zware aardbeving in Lissabon die die stad in 1755 op een kerkelijke feestdag verwoestte, bracht velen in Europa, de filosofen en theologen van de Verlichting voorop, aan het twijfelen over het bestaan van een rechtvaardige God. En wie echt terug wil, kan zich afvragen waar God was, toen Kaïn Abel neersloeg en daarmee toch wel een kwart van de toenmalige wereldbevolking in een keer werd weggevaagd.

Het is dus een vraag die gedurende het gehele bestaan van de mensheid speelde. De Heer regeert! Maar wat zegt dat eigenlijk?

De bijbel staat vol met verhalen waar de schrijvers een tegenstelling maken tussen de aardse heersers die denken dat ze wat voorstellen en God in de hemel die werkelijk aan de touwtjes trekt. Het kerstverhaal is zo'n voorbeeld.

En het geschiedde in die dagen, dat er een bevel uitging vanwege keizer Augustus, dat het gehele rijk moest worden ingeschreven. Deze inschrijving had voor het eerst plaats toen Quirinius het bewind over Syrië voerde.

Ook koning Herodes blies in de kerstverhalen zijn partij mee.

Tegenover deze grote wereldheersers, de keizer en de koningen in hun paleizen, zien we een pasgeboren baby liggen in een rottige voerbak. De koningen, Pilatus aan het einde van het leven van Jezus, denken wat te zeggen te hebben. Maar hun macht is uiteindelijk wind en stelt niets voor.

De Heer regeert!

Maar goed, ook in deze verhalen moet je wel een erg optimistische kijk op de wereld hebben, om de heerschappij van God te zien. Laten we maar eerlijk zijn: als God aan de touwtjes trekt, gebeurt er eigenlijk maar best weinig en valt het allemaal best tegen.

De boer in Montfoort kan ons toeroepen: de Heer regeert! Maar in de praktijk moeten we toch nog een hele tijd voort met het zootje ongeregeld dat nu in Den Haag verzameld wordt.

Afgelopen vrijdag was ik bij een studiedag van wat orthodoxere, gereformeerde theologen. Ik besprak met een zeer vrolijke, maar ook orthodoxe collega het onderwerp van de preek van vanmorgen. Hij maakte drie opmerkingen die ik u niet wil onthouden. Ik vertel dit erbij, om te laten zien hoeveel we in de praktijk van elkaar kunnen leren, over kerkmuren heen.

Wat is dat regeren van God eigenlijk? Waarom denken we dat hij niets doet? De Heer laat toch elke morgen zijn zon weer opkomen over de rechtvaardigen en de onrechtvaardigen? Alsof dat helemaal niets is.

Misschien moet je daar wat meer naar kijken.

En, ging hij verder, als ik nu zo dom ben om te denken dat ik met 150 kilometer per uur over de snelweg wil reizen, waarom zou ik dan denken dat God me zou beschermen tegen zoveel stompzinigheid. Als het misgaat, kan ik daar God toch niet de schuld van geven.

Tenslotte wees hij op alle verhalen in het Nieuwe Testament over Jezus. Zie je daar ergens dat Jezus de mensen een bepaalde kant op dwingt? Jezus loopt rond. Is inspirerend aanwezig, maar dwingt de mensen nergens om te doen wat hij wil. Hij wijst slechts de weg. Waarom zou je dan denken dat het in het leven nu anders is.

De Heer regeert! Maar niet zoals de dictator die maakt dat je geen kant op kunt. Het is hooguit de dwingende weg van de liefde. Je kunt je er tegen verzetten, maar uiteindelijk zou die weg wel eens kunnen overwinnen.

Zelf moest ik hierbij denken aan onze remonstrantse geloofsbelijdenis.

*Wij geloven in God, de Eeuwige,
die ondoorgronde liefde is, de grond van het bestaan,
die ons de weg van vrijheid en gerechtigheid wijst
en ons wenkt naar een toekomst van vrede.*

Het regeren van God is geen dwingen, maar verleiden, een wenk naar het goede. Je kunt ook een andere kant uit. Je kunt er ook voor kiezen om het niet te doen. Alleen blijkt die andere weg misschien uiteindelijk wel een doodlopende weg te zijn.

Nu we toch bij die belijdenis zijn... Die zegt ook wel iets heel moois over het niet gaan van de goede weg. Ik werd er laatst bij bepaald toen ik voor het *Nederlands Dagblad* weer eens stukje moest schrijven van 100 woorden. U weet misschien, dat ik voor die voormalig gereformeerde krant elke week mag meeschrijven aan een soort straatinterview-achtig artikeltje. Zo'n tien lezers wordt gevraagd om in 100 woorden hun mening te geven over een maatschappelijk thema. Nu is het, zoals gezegd, een voormalig gereformeerde krant, dus u moet het woord maatschappelijk met een korreltje zout nemen. Het kan ook zomaar over de inhoud van het Evangelie gaan. Zo vroegen ze een

paar weken geleden om in 100 woorden samen te vatten wat voor jou de Goede Boodschap is. Ik vond het een leuke uitdaging en dit kwam eruit:

Het goede nieuws is dat je er mag zijn, dat je gedragen wordt door een goddelijke Geest die herkend wordt in alle culturen en godsdiensten. Hij heeft voor ons in de mens Jezus een gezicht gekregen en zich laten zien. Zijn boodschap betekent vrede en liefde voor alle mensen en is een oproep om hiernaar te leven.

Als wij uit zijn liefde leven, is Gods werkelijkheid niet ver weg, maar draagt Hij ons. Als het ons niet lukt om zo te leven, is God groter dan ons hart en geeft Hij ons telkens nieuwe kansen.

Deze korte belijdenis gaf op Facebook veel instemming. Al was er ook een kritische, ik neem aan wat orthodoxere geest, die niet helemaal tevreden was:

Deze God zal ons allen oordelen, barmhartig en rechtvaardig. Dat oordeel Tjaard, dat oordeel.

Was ik als vrijzinnig theoloog toch zomaar door de mand gevallen. Dat oordeel, dat oordeel.

Mijn antwoord, dat in mijn tekst het oordeel misschien wel zit in het feit dat Gods werkelijkheid ver weg van ons is, als we niet naar zijn roeping leven, overtuigde niet. De reaguurder had het liever wat strenger gezien.

zonder gerechtigheid heb ik er niet zo'n trek in

Hoewel er in zijn gedachten natuurlijk wel wat zit - namelijk hoe onrechtvaardig zou het zijn, als er uiteindelijk nooit een oordeel zou zijn, als de onrechtvaardigen er eeuwig mee weg zouden komen, vind ik zijn zorgen toch te benauwd en te menselijk geformuleerd. In eeuwig perspectief horen wij misschien allemaal bij de onrechtvaardigen die Gods liefde, vergeving en geduld nodig hebben. Zoals het ook zo mooi is gezegd in alweer die belijdenis uit 2006:

*Want wij geloven in de toekomst van God en wereld,
in een goddelijk geduld dat tijd schenkt
om te leven en te sterven en om op te staan,
in het koninkrijk dat is en komen zal,
waar God voor eeuwig zijn zal: alles in allen.*

Zou dit het antwoord zijn op de vraag: wat betekent het eigenlijk, als je zegt dat God regeert? God regeert is in deze zin geen feitelijke constatering, maar een belofte. Een wenkend perspectief dat kan aanbreken. Een werkelijkheid, waar we zelf aan mee mogen werken. Een werkelijkheid die er nog niet is, maar wel komen gaat. Die al wel bestaat in het klein, waar mensen leven naar Gods roeping. Maar in het groot nog zal aanbreken.

De Heer regeert.

Wekelijks bidden we hier het Onze Vader. En misschien bidt u het ook nog wel wat vaker. Uw Koninkrijk kome... Het koningschap van God is er, maar het moet ook nog komen. Gods nieuwe werkelijk moet komen. Er moet nog aan gewerkt worden. Zoals mijn goede collega Marinus Koster het al zei: elke bede in het Onze Vader is tegelijkertijd een opdracht aan jezelf:

*Onze Vader in de hemel,
laat iedereen u eren.
10Laat uw nieuwe wereld komen.*

Dat wil zeggen: werk er aan.

*Laat op aarde uw wil gedaan worden,
net zoals dat in de hemel gebeurt.*

Laten we daar wat meer aan doen.

11Geef ons vandaag het eten dat we nodig hebben.

En laat ons helpen te zorgen dat ook anderen het krijgen.

*12En vergeef ons wat we fout gedaan hebben,
want wij hebben ook andere mensen hun fouten vergeven.*

Misschien wel de meest moeilijke opdracht aan onszelf.

*13Help ons om nooit tegen u te kiezen.
En bescherm ons tegen de macht van het kwaad.*

Duidelijk dat we daar zelf ook een rol in hebben.

*[Want u bent koning,
u regeert met grote macht,
voor altijd. Amen.]'*

De Heer regeert. Nu moeten ook wij aan het werk.
Amen.

Stilte

Orgelspel

**Voorbeden en stil gebed, afgesloten met
gezamenlijk gebeden ‘Onze Vader (oec. versie)’**

Tijdens de voorbeden 367b

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

Eeuwige, onze God,

Gij hebt ons uw wereld gegeven, om het hier tot een paradijs te maken.

Gij hebt ons de kracht en het verstand gegeven om het goede te doen.

Gij hebt ons oren gegeven, om naar uw roepstem te horen.

Maar uw wereld is niet de schepping zoals u die bedoeld hebt.

Uw wereld kent leed, leed dat wij mensen elkaar toebrengen.

De klanken van uw liefde worden verstomd door het lawaai van de haat van mensen.

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

Geef ons kracht om naar uw roeping te leven.

Geef ons vertrouwen om op uw te hopen.

Geef ons moed om het met uw perspectief te proberen.

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

God van mensen, ontferm u over uw wereld.

Ontferm u over wie eenzaam en verdrietig zijn.

Vertroost ons, als diep leed ons terneer drukt

Versterk ons als we moeten leven met een geheim, dat we niet kunnen uitspreken.

Vervul ons met uw liefde, zodat wij er ook voor andere mensen kunnen zijn.

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

In de stilte van ons hart spreken we uit, wat niemand voor ons kan zeggen.

In de stilte bidden we tot u, voor mensen om ons heen, voor onszelf, voor alles wat ons dwarszit.

Eeuwige God, hoor naar ons, als we bidden.

[...]

Onze Vader die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd;

Uw Koninkrijk kome;

Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood;

En vergeef ons onze schulden,

Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven;
En leid ons niet in verzoeking,
Maar verlos ons van de boze.
Want van U is het Koninkrijk
En de kracht en de heerlijkheid
In eeuwigheid.
Amen.

Mededelingen

Collecte voor Diaconaal doel

(Gemeente gaat staan)

Slotlied 919 Gij die alle sterren houdt

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde
aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap
haar taak in deze wereld, met haar noden
en gaan wij dan van hier naar ons huis en onze levensopdracht
onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.
De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.
De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.
Amen.

Antwoordlied 978: 4

Orgelspel